

KEFÉK ÉS ECSETEK, ÉS AMIT TUDNI ÉRDEMES!

Schlosser Mátyás

A keféket és ecseteket egész sor iparágban használják és a háztartásokban is nélkülözhetetlen eszközök. Hogyan és miből készülnek?

A kefe- és ecsetipar elsőrendű anyagai a tömőanyagok. Ezek a „szálas” anyagok leginkább állatok testéről, fölérről, gerincéről, oldaláról vagy éppen farkáról lekerülő szőrfeleségek, elmondható, hogy ezek az iparág ősi anyagainak tekinthetők. Ilyen célra hasított lúdtoll, növényi szálas anyagok és rostok is használhatóak, ezeket szőrök utánezatainak is nevezhetjük. Természetesen ma már az állati és

növényi eredetű tömőanyagokat sok esetben szintetikus szálakkal helyettesítik.

A szálas anyagok megfelelő osztályozás és rendezés után dolgozhatóak fel, az összeállítás tömögépeken történik, ezek ma már jellemzően automata berendezések. Érdekesség az ipar számára a legnagyobb sertésszőr-beszállító Kína, de ez nem új keletű dolog, hosszú évtizedek óta gőzölnen és

csomagolva szállítják a rendezett kötegeket, melyek magas minőségű alapanyagot szolgáltatnak a világ számos országának.

Leginkább művészek számára készülnek a mókus farkáról származó különlegesen finom szálú, bársonyos tapintású ecsetek, hasonló tulajdonságokkal bírnak, de még rugalmasabb művészecseteket nyestszőr feldolgozásával is gyártanak. A borzszőr, mint a borotvaecsetek

A sokféle méretet tartalmazó ecsetkészlet ára kedvező, de minőségük változó. (wonderfulengineering.com)

Rokonom, Szabó Attila Halpiac című festménye, és a művész régi ecsetei.
(A szerző saját felvétele.)

(pamacskok) különleges anyaga, inkább már csak egy letűnt kor emlékeként említendő meg – némi nosztalgiával.

A kevertszőrű ecsetek szintetikus és állati eredetű szőrökből készülnek, így ötvözve a természetes szálak festékfelvevő képességét és a szintetikus szálak rugalmasságát, hosszú élettartamát, formatartását. Ez a tulajdonság több technikához egyaránt alkalmassá teszi az ecsetet, legyen az olaj-, tempera-, akvarellfesték.

Az említett speciális állati szőrök és azok feldolgozása állatvédelmi kérdéseket is felvet, ugyanakkor elmondható, hogy egy minőségi művészecset rendkívül hosszú élettartamú. Ez annak is köszönhető, hogy az ilyen kellékeknél a gyártók a nyelek felületkezelését is igen gondosan végzik el. Saját családomban is őrizzük festőművész rokonunk ecsetkészletét, melyben több mint ötvenéves, ma is használható da-

rabok vannak. Ahogy nagypapám borzszőr borotvaecsete is hibátlan, pedig az említett művészecseteknél még régebbi darab. Igazából ezeknél a termékeknél élettartamról megfelelő használat esetén nem is beszélhetünk, örökös darabok, ami furcsa a mai „eldobós” világban. Az ecsetek és kefék fémelemei lehetnek hüvelyek, vagy gyűrűk, ezek a felhasználás céljának megfelelően főleg acéllemezéből készülnek, előnyös, ha ezek felületei galvanizáltak, horganybevonattal ellátottak – így nem kezdenek azonnal rozsdásodni nedvesség hatására, de készülhetnek akár alumíniumból, vagy sárgarézből is. Nélkülözhetetlen segédanyag a kefégyártásban a megfelelő (ugyan csak acél vagy sárgaréz) ötvözetű behúzó huzal, hiszen ez rögzíti a szűrőket, rostokat, vagy éppen fém-szálakat. Finomabb keféknél fonal vagy cérna használata is előfordul. A ragasztóanyagot a felhasználás módjának és a rögzítendő szálaknak megfelelően választják ki, lehet cellulóz alapú ragasztóanyag, vagy éppen gumioldat (nyersgumi oldata szerves oldószerrel), de számos más kötőanyag is szóba jöhet. Mint faipari gyártmány a leglényegesebb elem az ecsetnyél és a kefefő. Ezek hagyományosan faipari tömegtermékek, néhány speciális esettől eltekintve, rendkívül nagy szériában kerülnek gyártásra. A kefefák vagy kefetestek leginkább bükkfából készülnek, ha a műszaki igények szükségessé teszik, akkor gőzölt bükk is szóba jöhet. A gyártás nem bonyolult, de sok műveletből

áll: szabás, szélezés, szeletelés, gyalulás, marás és fúrás a hivatalos sorrend – idő- és gépigényes feladat. A csiszolás és adott esetben festés, lakkozás már a felhasználási igények függvényében készül el. A kefégyártás egy lelketlen tömeggyártásnak tűnhet, de faiparos szemmel is nagy odafigyelést, szakértelmet igényel a folyamat. Az egyik ilyen lépés a szeletelés: a leszabott fa szélessége merőleges kell, hogy legyen a fúrási felületre, az ilyen úgynevezett tükörré vágás segítségével mérsékelhető ugyanis a faanyag vetemedése (zsugorodása és dagadása), ami egyébként a bükknél a nedvességváltozás hatására különösen nagymértékű lenne. A tükörré vágott faanyagban rögzített szálanyagkötegek is biztosabban rögzülnek így, hiszen a rögzítő kapocs a fa rostirányára merőlegesen nyomódik bele a furatokba.

Az ecsetnyél gyártása is hasonló, ugyanakkor valamivel egyszerűbb, mivel az említett tükörré vágásnak itt kevésbé van gyakorlati jelentősége.

Schuller Eh'klar Maduro nevű ecseteinek sörtéi csak kismértékű duzzadásra hajlamosak, ez magas festéktartó képességgel párosítva, széles körben használhatóvá teszi őket. (A szerző saját felvétele.)

Egyedül arra ildomos figyelni, hogy a faanyag rostiránya és a nyél hossziránya egybeessen – hiszen így lesz kellően erős. A bükk mellett hársfa- és akár a nyárfafajták is megfelelnek a célra.

Felületkezeléshez történő ecset kiválasztása során figyelembe kell venni, hogy vízbázisú vagy pedig oldószeres festékek kívánunk-e dolgozni. Oldószeres festékekhez természetes sörtéjű ecset, míg a vízbázisúaknál a műanyagszőrű ecset a szerencsés választás. Az ár-érték arányt is szem előtt érdemes tartanunk, a jobb, drágább ecsetek jellemzően sűrűbb sörtével rendelkeznek. Az új ecsetek zömének hullik egy kicsit a szőre, ettől nem kell megijedni, de az olcsó változatoknál a rosszul odaerősített szálak akár csomókban is hullhatnak, ami nem igazán célravezető... Nyilván a minőségen kívül a méretet is figyelembe kell venni választáskor: az ecset szélessége és alakja megfelelően a festeni kívánt felület tulajdonságainak – nem feltétlenül a nagyobb a jobb... Használat után az ecsetet a felületkezelő anyag (termékleírásának megfelelő) oldószerében kell megtisztítani, ha ez megtörtént, érdemes a szálait szappannal átdörzsölni és még egyszer vízzel átmosni. Vízbázisú festék használatakor a tisztítás egyszerűbb, de érdemes minél előbb elvégezni a műveletet.

A kefe és az ecset mindennapos használati eszköz, ugyanakkor jó minőségben történő gyártásukhoz több szakma ismerete, sikeres együttműködése szükséges. Ezek az egyszerűnek tűnő szerszámok nagyban befolyásolják az elvégzett munka: a festés vagy tisztítás eredményét, ezért is érdemes megismerni, kiismerni fajtáikat, a bevált darabok pedig megbecsülendők! ■

Hazánkban is gyártanak ecseteket és keféket, szép példa erre a 100 éves múltú visszatekintő budapesti 1001 Kefe Bt. és annak széles termékínálata. (1001kefe.hu)

Felhasznált források:

Az anyaggyűjtésben nyújtott segítségéért köszönet illeti dr. Szabadhegyi Győzöt, a Soproni Egyetem nyugalmazott oktatóját.
Faipari kézikönyv (Szabó Dénes)
muveszellato-bolt.hu
1001kefe.hu
blog.polifarbe.hu